

ROZENKRANS Dagboek Piet van Els toont hoe directeur van Landbouwbelaag de oorlog beleeft

Evacuatie met biefstuk

Peter Fasol las het oorlogsdagboek van opa Piet van Els (1897-1958) uit Wanssum en maakte er een boek van: *Dorp aan de frontlinie*. 'Schrei niet, binnen twee dagen ben ik terug.'

door **Peter Heesen**

Als Piet van Els van een Duitse soldaat hoort dat een *Oberfeldwebel* een kast heeft ingetrapt en een kantoortas heeft meegenomen, gaat de directeur van Landbouwbelaag in Wanssum verhaal halen. Hij eist van de sergeant een ontvangstbewijs. De man weigert en geeft Van Els te verstaan dat alle goederen in beslag zijn genomen. „Daar kunt u niet meer over beschikken.” De bevelhebber dreigt met strenge straffen, maar Van Els blijft graan leveren aan de evacués en de inwoners.

Van Els is een man van stand. Een directeur die zich ook door de bezetter niet laat koeioneren. Dat blijkt uit zijn oorlogsdagboek, dat als boek is uitgegeven onder de titel *Dorp aan de frontlinie*. Vanaf 2 september 1944 doet Van Els verslag van zijn belevenissen, als hij merkt dat de frontlinie zich verplaatst naar zijn dorp. De Duitsers proberen een stuwdam te bouwen in de Molenbeek om het dal onder water te zetten. De graansilo van zijn Landbouwbelaag wordt 'geladen' met dynamiet. Op 20 oktober 1944, om 15.45 uur, wordt hij opgeschrikt door een geweldige ontploffing. Het markante, hoge gebouw is opgeblazen. Zonder noemenswaardige emotie beschrijft Van Els de verwoesting van zijn gebouw en 'de trots van Wanssum'.

Hij ziet de oorlog zeer dichtbij komen. De Duitsers stropen de dorpen af en leggen beslag op paarden, voertuigen, koeien, stro, aardappelen. 'Het wreedste van alle handelingen bestond echter in het deporteren van mannen naar Duitsland.' Op 17 november, 's ochtends vroeg, wordt ook Van Els meegenomen. „Schrei niet, doch wees flink en moedig”, zegt hij tegen zijn vrouw. „Binnen twee dagen ben ik weer terug.”

In Venlo worden de dwangarbeiders op de trein gezet, richting Wuppertal. Bij het passeren van de grens wordt spontaan het Limburgs volkslied ingezet. Ter hoogte van Kaldenkerken wordt de stilte in de koude, natte wagons doorbroken door gezamenlijk de rozenkrans te bidden. De volgende dag bidt Van Els weer tot God. „Heer, wees mij genadig.” De trein wordt gebombardeerd door Engelse jachtvliegtuigen. Van Els' neef raakt gewond door een kogel. Na de korte aanval gaan de wagondeuren open

DORP AAN DE FRONTLINIE

Dorp aan de frontlinie

OORLOGSDAGBOEK VAN PIET VAN ELS

Oorlogsdagboek van Piet van Els

De omslag van het boek *Dorp aan de frontlinie*.

en vluchten de gevangenen de vrijheid tegemoet. Van Els bekommert zich om zijn neef en gaat mee naar het ziekenhuis in Dülken. Maar hoe moet hij nu terug naar Nederland? Hij verzint een list. In zijn portemonnee heeft hij nog ontvangstbewijzen van in beslag genomen goederen uit Wanssum. Hij toont lef, gaat naar de politie en liegt dat hij geld moet ophalen bij een legerdivisie die - 'o wonderbare redding' - in Dülken gevestigd is. Het verhaal van Van Els wordt ge-

loofd. Hij komt in contact met de officier die hij goed kent en wordt met een Duitse legerauto vlak bij Wanssum afgezet. Na twee dagen is hij weer thuis, zoals beloofd. Van Els maakt in zijn dagboek geen woord vuil aan de ontvangst, zoals hij ook niet uitgebreid vertelt over de bevrijding. Uit de aanvullingen van zijn kinderen blijkt dat het gezin meteen geëvacueerd wordt. 'Het hoogst nodige en meest kostbare' wordt meegenomen, schrijft hij. Zijn dochter vertelt dat daar-

onder ook een braadpan met een 'enorme kogelbiefstuk' en een driedelig servies wordt verstaan. Ook wordt een fles wijn meegesjouwd om de vijftigste verjaardag van Van Els' vrouw te vieren. Na 107 dagen keert het gezin terug in Wanssum, waar Van Els vooral kwaad is dat de Engelse bevrijders het huis hebben vernield en leeggeplunderd.

Dorp aan de frontlinie (14,50 euro) is te bestellen via:

➔ www.fasol.nl/oorlogsdagboek